

**TỔNG THỐNG NGÔ ĐÌNH DIỆM
LÀ NGƯỜI YÊU NƯỚC
ĐÁNG KÍNH HƠN BẤT CỬ NHÂN VẬT HIỆN ĐẠI NÀO
TỪ 1945 ĐẾN NAY**

Tôn Thất Thiện

Trên đây là phán xét của hai sử gia Việt Nam
Hoàng Ngọc Thành và Thân Thị Nhân Đức trong tác phẩm:
*Những Ngày Cuối Cùng Của Tổng Thống Ngô Đình Diệm**

I. Bối cảnh về tác phẩm

Ai đã có nghiên cứu nghiêm chỉnh về Việt Nam tất biết rằng trong hầu hết các thư viện lớn của thế giới sách viết về Việt Nam rất nhiều. Như Giáo Sư Phạm Văn Lưu, thuộc Đại Học Monash, Melbourne, Úc Châu nhận xét⁺, chỉ riêng tại Văn Khố Đông Dương (Indochina Archives) thuộc Đại Học California có hơn 6000 cuốn sách, không kể các tạp chí và nhật báo, viết về Việt Nam đủ loại và bằng nhiều ngôn ngữ khác nhau. Nhưng, G. S. Lưu ghi nhận (trong "Lời nói đầu" của tác phẩm đã chú dẫn), phần lớn những nguồn tài liệu này "không phản ánh một cách khách quan và vô tư về thực tại đất nước và nguồn gốc của dân tộc Việt Nam". Theo G.S. Lưu, điều đó cũng dễ hiểu: đa số sách này được viết từ hai khuynh hướng khác nhau: khuynh hướng Tây phương và khuynh hướng Cộng sản.

Về phía Tây phương, đa số tác giả không hiểu tiếng Việt, không có những kiến thức về các vấn đề văn hóa, văn minh và lịch sử của Việt Nam. Họ đã nhìn và phân tích vấn đề Việt Nam qua lăng kính của nền học thuật, triết lý và văn minh Tây phương của họ. Do đó có những vấn đề thực tại Việt Nam được họ trình bày "đôi khi lệch lạc, phiến diện và lắm khi quá xa lạ với chúng ta, khiến tôi [Phạm Văn Lưu] phải ngỡ ngàng và không biết họ muốn nói gì".

Về phía cộng sản thì vì họ đặt đảng tính và yếu tố chính trị lên trên tất cả các yếu tố khoa học, khách quan và vô tư của sử học, và đa số các tác

* Hoàng Ngọc Thành và Thân Thị Nhân Đức, *Những Ngày Cuối Cùng Của Tổng Thống Ngô Đình Diệm*, Quang Vinh @Kim Liên @ Quang Hiếu Publishers, San Jose, CA, 1994. US\$ 25, CDN\$ 30, FF 130.

⁺ Phạm Văn Lưu, *Ngô Đình Diệm và Bang Giao Việt-Mỹ 1954-1963*, Melbourne, 1994, Center for Vietnamese Studies, P.O.Box 1497, Collingwood, Vic 3066, Australia. US\$ 20.

phẩm lịch sử phải viết theo Duy Vật Sử Quan, coi yếu tố kinh tế như yếu tố quyết định mọi động thái của con người, nên tác phẩm của họ "mất đi tính cách công bình và trung thực cần thiết và từ đó không phản ảnh được thực tại chính trị của đất nước Việt Nam nữa".

Ở đây có ba điều cần nói thêm.

Điều thứ nhất là: trong bối cảnh một đại học Tây phương, G.S. Lưu không thể nói lên một cách công khai được rằng phần đông, và có thể nói đại đa số những tác giả Tây phương -- ký giả, học giả, chính khách --, một phần thì không hiểu rõ, hay không hiểu gì cả, về Việt Nam, nhất là về bối cảnh lịch sử và tâm lý người Việt Nam, một phần thì nặng óc thực dân, thực dân trắng trợn, hay "thực dân ngầm" (theo G.S. Hoàng Khắc Thành, sẽ đề cập đến dưới đây), khi viết về Việt Nam thì bị mặc cảm tự cao đối với dân tộc Việt Nam chi phối, hay tìm cách trút trách nhiệm cho người Việt đồng minh của mình trong sự thảm bại của Hoa Kỳ tại Việt Nam. Tiêu biểu cho xu hướng này là cựu Tổng trưởng Quốc Phòng Mỹ Robert McNamara, trong hồi ký của ông*, đã trắng trợn, nếu không nói là vô liêm sỉ, trút hết trách nhiệm về sự mất miền Nam cho dân tộc Việt Nam và Tổng Thống Ngô Đình Diệm tuy rằng, như G.S. Hoàng Ngọc Thành chứng minh (trong tác phẩm sẽ được trình bày chi tiết đến dưới đây), nguyên do của sự thất bại là Hoa Kỳ muốn biến miền Nam Việt Nam thành một xứ bảo hộ của Hoa Kỳ.

Điều thứ hai là ngoài không biết bao sách do người Tây phương viết về Việt Nam, trong đó tất nhiên có đề cập nhiều đến Tổng Thống Ngô Đình Diệm, còn có rất nhiều tác phẩm, nhất là hồi ký, tự truyện, sử Việt Nam, của người Việt Nam viết. Nhưng, phần nhiều các tác phẩm này không theo tiêu chuẩn nghiêm khắc của sử học hay khoa học; tác giả không tôn trọng gì sự thật, thiếu tự chế, nếu không nói là thiếu lương thiện và tư cách, chỉ nhằm tự biện hộ cho mình và buộc tội, bôi lọ người khác, có khi dùng ngôn ngữ rất thô lỗ, chẳng giúp được gì cho những độc giả tìm hiểu sự thật về xứ sở của mình trong những giai đoạn cực kỳ rối ren, phức tạp. Những ngày cuối cùng của Tổng thống Ngô Đình Diệm là một trong những giai đoạn này. Nó là đề tài nghiên cứu của G.S. sử gia Hoàng Ngọc Thành, với sự cộng tác của phu nhân ông là G.S. Thân Thị Nhân Đức. Sau tác phẩm (đã dẫn) của G.S. Phạm Văn Lưu, tác phẩm của họ là tác phẩm đứng đầu thứ hai mà tôi được đọc về vấn đề này.

Điều thứ ba là GG.SS Thành và Nhân Đức đã đứng về quan điểm quyền lợi dân tộc Việt Nam và công minh mà nghiên cứu và phân xét, và họ đã không nương tay đối với những người vi phạm quyền lợi này. Theo chỗ tôi biết, đây là tác phẩm đầu tiên về Việt Nam có một lập trường rõ ràng và dứt khoát như vậy. Do đó. Nó có một tầm quan trọng rất lớn, đặc biệt là về phương diện sử học, và cần được để ý đúng mức.

* Robert S. McNamara, *In Retrospect: The Tragedy and Lessons of Vietnam*, Times Book, Random House, New York, 1995. US\$ 27.50, CDN\$ \$34.95.

II - Thân thế và mục tiêu của các tác giả

G.S. Thân Thị Nhân Đức là cựu giáo sư các trường Đồng Khánh và Khải Định, Huế; Trưng Vương, Đồng Tiến, Saigon; và Defense Language Institute, Hoa Kỳ.

G.S. Hoàng Ngọc Thành, phu nhân của G.S. T.T.Nhân Đức, tốt nghiệp Cao học Giáo Dục Học (Phi Luật Tân) và Tiến sĩ Sử Học (Hoa Kỳ), là giáo sư sử học tại các đại học Vạn Hạnh, Đà Lạt, Tây Ninh, Long Xuyên, Chiến Tranh Chính Trị, Võ Bị Đà Lạt, Cao Đẳng Quốc Phòng, và tác giả nhiều tác phẩm về sử học và văn học.

GG.SS. Thành và Nhân Đức vượt biên năm 1981, và hiện định cư tại San José, C.A., Hoa Kỳ.

Trong phần dẫn đầu, giải thích lý do thúc đẩy họ thực hiện cuộc điều tra về những dữ kiện dẫn đến sự lật đổ chế độ Ngô Đình Diệm và mưu sát Tổng Thống và bào đệ ông là ông Cố vấn Ngô Đình Nhu, GG.SS. Thành và Nhân Đức nhấn mạnh họ chỉ là những giáo chức chuyên về nghiên cứu sử; họ không vào các đảng phái nào trong thời ở quê nhà, và không hoạt động chính trị, nhưng họ bất bình thấy rằng trong vụ ám sát một tổng thống như Tổng thống Kennedy ở Hoa Kỳ thì có điều tra chính thức, trong khi ở Việt Nam, về vụ ông Diệm và ông Nhu, không có điều tra chính thức hay sự tìm hiểu riêng tư nào để vạch ra những kẻ thủ phạm hay chịu trách nhiệm về “vụ ám sát chính trị này”. Hai G.S. cho rằng “đây là một điều bất công”.

Hai vị giáo sư nhấn mạnh rằng là “vì sống bằng lý tưởng, tình yêu và công tâm trước lịch sử và dân tộc Việt Nam cũng như Hoa Kỳ”¹, mục đích của họ là “tìm ra sự thật lịch sử với thái độ hoàn toàn khách quan và công tâm” về sự can thiệp của Hoa Kỳ vào Việt Nam, và sự nghiệp đối ngoại của ông Ngô Đình Diệm trong việc dành lại chủ quyền của dân tộc miền Nam từ thực dân Pháp, rồi bảo vệ chủ quyền trong mối bang giao với chính quyền John F. Kennedy, trong khi phải chiến đấu chống chiến tranh khủng bố và phá hoại của Hà Nội.

Trong công trình trên đây, họ nhằm phân tích và cân nhắc “cả công lẫn tội, ưu điểm và sai lầm, để có một hình ảnh công bằng và trung thực” về Tổng Thống Ngô Đình Diệm trong việc ông đương đầu chống lại “sự can thiệp có tính cách thực dân” của chính quyền Kennedy ở Việt Nam. Đồng thời, cũng để ghi ơn quân nhân, cán bộ hữu danh và vô danh “đã chiến đấu và hy sinh cho chủ quyền và quyền làm người của dân tộc”; quân dân, cán bộ các cấp tại miền Nam “đã chiến đấu và hy sinh từ 1954 đến nay”; các quân nhân “đã tuân tiết” không chấp nhận đầu hàng quân cộng sản, năm 1975.²

Hai Giáo Sư Thành và Nhân Đức đã thành công rất mỹ mãn trong cuộc điều tra của họ. Trong cuộc điều tra này, họ đã sưu khảo rất nhiều tài

¹ . tr.621

² Trong “Phần giới thiệu sách”

liệu chính phủ, sách, báo, phỏng vấn rất nhiều nhân chứng, nhất là nhân chứng Việt Nam. Công trình trên đây là một công trình dài hơi: khởi đầu từ năm 1963, nó tiếp tục trong trại tỵ nạn Pulau Bidong và Sungei Besi, ở Mã Lai Á năm 1981, rồi tiếp tục và kết thúc tại Cali trong những năm 1990-1994. Kết quả là một tác phẩm dày cộm, dài 637 trang,

Tác phẩm nói đến gồm 16 chương. Các chương 1-4 nhắc lại những dữ kiện chính từ 1945 đến 1960, lúc Hoa Kỳ "Từ đồng minh đến thực dân". Các chương 5-6 trình bày những bước dẫn Hoa Kỳ đến quyết định lật đổ chính quyền Ngô Đình Diệm. Các chương 7-15, căn cứ trên những tài liệu, công văn, công điện "mật" và "tối mật" của chính phủ Hoa Kỳ đã được công khai hóa, phui bày một cách rất chi tiết chính quyền Hoa Kỳ đã thực hiện âm mưu lật đổ chính quyền Ngô Đình Diệm thế nào. Chương 16 mang tit: "Chúng tôi không muốn trở thành một xứ bảo hộ của Hoa Kỳ" (lời của Tổng Thống ngô đình Diệm nói với Đại sứ Mỹ Frederick Nolting). Các tác giả kết thúc tác phẩm với một nhận định "Thay lời kết" đầy ý nghĩa.

Tác phẩm trên đây rất phong phú, và đề cập đến nhiều vấn đề và nhiều cá nhân, nhất là những người Mỹ và Việt can dự đến vụ lật đổ và ám sát Tổng Thống Ngô Đình Diệm và ông Ngô Đình Nhu, với những phán xét rất nghiêm khắc và nặng nề về một số nhân vật chính trị và quân sự Việt Nam. Nhưng bài này viết đặc biệt nhấn ngày tưởng niệm Tổng Thống, nhằm gửi đến những người vẫn hãnh diện tự nhận là thành phần của Đệ Nhất Cộng Hòa và không ngừng kính trọng và mến phục Tổng Thống Ngô Đình Diệm, nên tôi chỉ sẽ chú tâm đến những gì liên quan trực tiếp đến Tổng Thống và những tư tưởng, cảm tình mà tôi nghĩ rằng họ dành cho Tổng Thống. Tôi sẽ chỉ nói phớt qua về những gì không liên quan trực tiếp đến những điểm trên đây. Tôi sẽ bàn nhiều hơn về những điểm này trong một dịp khác, ở một nơi khác.

III - Căn do sự đối đầu giữa T.T.Diệm và Hoa Kỳ

Từ cuối năm 1960 Đại sứ Elbridge Durbrow đã điện về Bộ Ngoại Giao Mỹ đề nghị nên xét việc tìm người khác thay thế nếu ông Diệm không nghe lời Hoa Kỳ. Cuối năm 1961 Tổng Thống Kennedy có những đòi hỏi biến miền Nam thành thực chất một xứ bảo hộ Hoa Kỳ. Hành động của chính quyền Kennedy cho thấy người Mỹ muốn cai trị miền Nam trực tiếp hay gián tiếp. Nhưng, GG.SS Thành và Nhân Đức viết:

"Tổng Thống Diệm đã bác bỏ ngay....Nếu Tổng Thống Ngô Đình Diệm mềm dẻo....nghĩa là để cho người Mỹ làm theo ý muốn họ, biến miền Nam thành một tiền đồn chống cộng sản tại Đông Nam Á để phục vụ cho quyền lợi của Hoa Kỳ là chính, và Việt Nam được xem như là một chư hầu hay xứ bảo hộ của Hoa Kỳ, người Mỹ sẽ để ông yên ở chức vụ của ông. Nếu không, họ sẽ lật đổ ông và thay thế với những kẻ sẵn lòng làm tay sai....Nhưng Tổng Thống Diệm là

người có tinh thần độc lập và quốc gia quyết liệt....ông không thể chấp nhận bất cứ hình thức thực dân nào”³

Chính sách Kennedy là “một chính sách thực dân ngấm”.⁴ Kennedy đã lợi dụng vụ Phật Giáo để lật đổ ông Diệm. “Vấn đề chủ yếu trong mối bang giao Việt-Mỹ không phải là vấn đề Phật Giáo”. Tổng Thống Kennedy, đám trong Bộ Ngoại Giao Mỹ muốn lật đổ Tổng Thống Diệm và một số ký giả ghét ông Diệm, đã “la làng đàn áp Phật giáo để che đậy trò cướp chính quyền”.⁵

Người Mỹ đã không trực tiếp giết hai ông “nhưng họ đã tạo hoàn cảnh, mọi trường để vụ ám sát xảy ra, nhất là với những kẻ chủ mưu muốn giết hai ông để trừ hậu hoạn”.⁶

Về phía Việt Nam,

“Các tài liệu của Ngũ Giác Đài, các công điện của Bộ Ngoại Giao Mỹ, của Bạch Cung, các biên bản họp của chính quyền Kennedy, của Hội Đồng An Ninh trong năm 1960-1963 cho thấy đầy đủ các tướng tá làm đảo chánh năm 1963 chỉ là những công cụ của Hoa Kỳ. Người Mỹ xử dụng được họ vì, theo Đại sứ Lodge viết, họ có “lust for office” xin tạm hiểu là “tham vọng về chức vụ” dù không có khả năng chính trị hay quân sự, và lâu nay chỉ quen cộng tác với ngoại bang. Tổng Thống Kennedy chủ trương dùng họ để lật đổ một đồng minh bưng bít là Tổng Thống Diệm để thành lập một chế độ độc tài quân sự làm theo ý muốn của Hoa Kỳ. Còn nếu bảo lợi dụng lẫn nhau, [thì] Hoa Kỳ lợi dụng các tướng chứ các tướng đâu có đủ sức lợi dụng Hoa Kỳ?”⁷

IV - Tiếc rằng không còn có ông Diệm khác

Người thế ông Diệm, tướng Dương Văn Minh, chỉ ngồi được hai tháng, chưa nhúc nhích gì đã bị tướng Nguyễn Khánh lật đổ. Dưới thời ông Khánh, 1964, “Việt Nam đã trở thành xứ bảo hộ của Hoa Kỳ....Tướng Nguyễn Khánh nhanh nhẩu làm những gì mà người Mỹ muốn và đã nói ra.....thủ tướng Nguyễn Khánh đã dâng chủ quyền của dân tộc Việt Nam cho Hoa Kỳ. Sự mất chủ quyền này bắt đầu sau vụ đảo chánh 1-11-1963 nay hoàn tất với tướng Khánh”.⁸ Đến thời tướng Nguyễn Văn Thiệu, 1967, thì “chế độ hình thức là Đệ Nhị Cộng Hòa, nhưng thực chất là một xứ bảo hộ của Hoa Kỳ” và “nhất nhất Thiệu đều làm theo ý muốn của Hoa Kỳ,

³ . tr.233 và 235.

⁴ . tr.331

⁵ . tr.331 và 381.

⁶ . tr.361.

⁷ . tr.443-444.

⁸ . tr.558-590.

nếu có khác chỉ lối câu giờ mà thôi. Nói cách khác, Thiệu là người thừa hành đắc lực nhất của Hoa Kỳ trong chiến tranh Việt Nam.”⁹

Hai tác giả Thành và Nhân Đức cũng phê phán không tốt đẹp các tướng tá khác liên hệ đến cuộc đảo chánh 1-11-1963, nhưng chủ đề bài này là Tổng Thống Ngô Đình Diệm và lòng yêu nước của ông so với các lãnh đạo khác nên chỉ nói phớt qua những người đó. Theo hai tác giả, ông Diệm có tự ái và tinh thần tự trọng cùng tư cách chính trị “mà những kẻ cầm quyền sau ông không bao giờ có được”.¹⁰ Có một “ranh giới giữa người yêu nước và tên tay sai”, và ranh giới đó là “người yêu nước bảo vệ chủ quyền của dân tộc với cả kẻ thù và đồng minh, dù là phải hy sinh tính mạng, còn kẻ làm tay sai chỉ cưỡng đến mức độ nào rồi nhượng bộ vì phú quý của cá nhân và gia đình.”¹¹ Đó là ranh giới giữa ông Diệm và những người kế tiếp ông. Nhưng sự so sánh, muốn đầy đủ, phải gồm có khả năng trị quốc nữa. Sự vắng mặt của ông Diệm sau tháng 11/1963 đã làm nổi bật điểm này. “Dù có nhược điểm và sai lầm, một chính quyền Ngô Đình Diệm phục vụ quyền lợi của dân tộc Việt Nam cũng khá hơn nhiều, so với các chính quyền tay sai kế tiếp.”¹² Và, chúng ta có thể thêm, dưới sự lãnh đạo của chính quyền này quân đội Việt Nam, với những phương tiện và quân số hạn chế, đã chống cộng hữu hiệu hơn là quân đội đóng đảo và trang bị đầy đủ của Hoa Kỳ.

Thật vậy, hậu quả của đảo chánh 1/11/1963, mà ai có chút kiến thức và trí tuệ cũng đoán được, là

“Chỉ vài tháng sau vụ đảo chánh, sự sai lầm lớn lao của chính quyền Mỹ hiện ra rõ ràng. Người Mỹ đã không biết rõ khả năng của họ, về đồng minh và kẻ thù. Họ tưởng lật đổ chế độ Diệm và nhập cảng các lãnh đạo của Hoa Kỳ là đúng, nhưng kết quả chỉ gây ra tình trạng vô chính phủ, hỗn loạn và cộng sản bành trướng”. Sau chuyến thị sát Việt Nam tháng 12/1963, Bộ Trưởng Quốc Phòng Mỹ Robert MacNamara phúc trình với Tổng Thống Johnson rằng “cộng sản đã làm được một sự tiến bộ lớn lao sau đảo chánh...”¹³

Với sự lật đổ và ám sát hai ông Diệm và Nhu “một trang sử đã lật qua một cách không may mắn cho miền Nam nói riêng và cho cả toàn quốc và dân tộc nói chung...rất tiếc không còn có một Ngô Đình Diệm”, nếu còn thì số kiếp dân Việt Nam có thể khác, nhưng “cũng không đến nỗi tệ hại như thế trong giai đoạn ấy”¹⁴

⁹ . tr.601.

¹⁰ .tr 250-251.

¹¹ . Phần giải thích tại sao viết sách này.

¹² . tr.386.

¹³ . tr. 582-583.

¹⁴ . tr.611.

V - Đứng núi này trông núi nọ

Trong phần kết luận Giáo Sư Thành và Đức đã diễn tả những tư tưởng và những cảm xúc riêng của họ, nhưng những tư tưởng và cảm xúc này trùng hợp với tư tưởng và cảm xúc của mỗi người trong chúng ta, những người nặng cảm tình với Tổng Thống Ngô Đình Diệm, và luôn luôn nghĩ rằng dù Tổng Thống có phạm một số sai lầm, hay đúng hơn, vụng về, trong một số vấn đề, nhìn lui lại suốt thời gian 1945-1997, Tổng Thống vẫn là một người lãnh tụ đáng tôn đáng kính, một người trị quốc đáng phục đáng tin hơn cả. Vì vậy tôi xin chép lại nguyên văn đoạn đó, như sau:

- “Người ta thường đứng núi này trông núi nọ, được voi đòi tiên. Trong đời sống chính trị của một nước cũng vậy thôi. Khi sống dưới chế độ của Tổng Thống Diệm, một số người bất mãn và chỉ trích những nhược điểm và sai lầm của chính quyền; điều này cũng đúng thôi. Họ mong muốn một chính quyền hữu hiệu và tốt đẹp hơn. Nhưng sau khi Tổng Thống Diệm bị lật đổ và bị ám sát đầu tháng 11-1963, xử sở mất chủ quyền, các chính quyền kế tiếp bất lực, người ta mới thấy không có lãnh tụ hay chế độ nào hoàn hảo cả, Tổng Thống Diệm và chính quyền của ông cũng thế thôi, với các sai lầm và nhược điểm, **Nhưng khá nhất** [chữ đậm của tác giả] so với các chính quyền khác tại miền Nam hay chế độ cộng sản tại miền Bắc trước 1975 và ngay cả chế độ cộng sản ngày nay, năm 1994, nữa. Ngay cả những người Mỹ trước kia đã chỉ trích và chủ trương lật đổ Tổng Thống Diệm cũng thay đổi nhận định về Tổng Thống Diệm và chế độ Đế Nhất Cộng Hòa.

Trước cảnh tượng các tướng cầm quyền chỉ làm tay sai cho ngoại bang, hết Pháp rồi đến Hoa Kỳ, với mặt trái của cộng sản Hà Nội và con người cá nhân ông Hồ Chí Minh được phơi bày, hình ảnh Tổng Thống Diệm là con người yêu nước, chống cả cộng sản và thực dân, dù Pháp hay Hoa Kỳ, hy sinh tất cả để bảo vệ chủ quyền, với nếp sống đạo đức cá nhân, *đã trở nên đáng kính hơn bất cứ nhân vật hiện đại nào từ 1945 đến nay.* [chữ nghiêng của người viết bài này] Thời gian phán xét công bằng. *Tổng Thống Ngô Đình Diệm có nhiều công hơn tội đối với dân tộc Việt Nam.* [chữ nghiêng của người viết bài này] Chỉ 7 năm sau khi ông bị ám sát, ngày 2-11-1970 Tổng Thống Diệm được chính thức truy điệu long trọng tại Sài Gòn và nhiều nơi khác trong nước. *Dân tộc Việt Nam tưởng nhớ và ghi tạc sự đóng góp của ông trong sự nghiệp đấu tranh cho quyền tự chủ của dân tộc chống cả cộng sản và thực dân trong mọi hình thức, công khai hay âm thầm, cũng như chính trị hay kinh tế.* [chữ nghiêng của người viết bài này] Trong sự nghiệp 9 năm phục vụ dân tộc Việt nam của ông, nhiều thành tích về nội trị cũng đáng được tìm hiểu và trình bày, như vụ định cư năm 1954-55, hệ thống hành chánh, chính sách kinh tế,

dinh điển v.v...Nhưng các soạn giả này đã ở lứa tuổi 65-70 rồi và không mong muốn gì hơn là hoàn thành được ấn bản bằng Anh ngữ và Pháp ngữ của tài liệu này.”¹⁵

Hai Giáo Sư Thành và Nhân Đức lại đưa ra một ý kiến rất độc đáo, mà từ năm 1963 đến nay chưa ai đưa ra, là lập kỳ đài cho Tổng Thống Ngô Đình Diệm. Họ coi tác phẩm *Những Ngày Cuối Cùng Của Tổng Thống Ngô Đình Diệm* như kỳ đài đầu tiên để tưởng niệm Tổng Thống. Và họ nói thêm: “Rồi đây khi đất nước Việt Nam thanh bình và vắng bóng quân thù, sẽ có những kỳ đài khác, những trường học và đại lộ mang tên ông”. Ý kiến đưa ra rất hợp thời: đã đến lúc chúng ta phải nghĩ nghiêm chỉnh đến vấn đề này.

Tác phẩm kết thúc với câu sau đây, mà chúng ta có thể lấy làm ý nghĩ chung của chúng ta trong dịp ngày lễ hôm nay, và về sau:

“Đời sống của Tổng Thống Ngô Đình Diệm không được lâu dài và ông không hưởng nhiều lạc thú trên đời. Nhưng dân tộc Việt Nam sẽ nhớ lâu dài đến người yêu nước Ngô Đình Diệm”

Quyển *Những Ngày Cuối Cùng Của Tổng Thống Ngô Đình Diệm* là một quyển sách mà mỗi người Việt đều phải có trong thư viện tư của mình, nếu họ ưu tư về xứ sở; và thành tâm muốn tìm hiểu một cách khách quan, tường tận, chính xác và công bình những gì đã thực sự xảy ra, và các nhân vật đã được nhắc đến trong giai đoạn 1945-1975 thực sự là người thế nào, Nó là một quyển sách mà mỗi người trong chúng ta, thuộc Đệ Nhất Cộng Hòa, tuyệt đối phải có, để làm bằng chứng của sự thành tâm của mình đối với Tổng Thống.¹⁶

Ottawa, tháng 10, 1997

Để chuẩn bị Ngày Tưởng Niệm Tổng Thống Ngô Đình Diệm
và các bào đệ.

3900 chữ

¹⁵ . tr.620.

¹⁶ . Ít nhất, mỗi người phải có đọc những chương từ chương 7 trở đi, và đặc biệt là đoạn cuối “Thay lời kết”.

Tôn Thất Thiện
223 Britannia Road
Ottawa, Ont. K2B 5X1
Tel: 613-596 8181 Fax: 613-596 9044
E-Mail: <tonthatthien@igs.net >

1/9
pages

7-10-97

Fax
To Mr. Cao Xuân Vy²
Huntington CA

Fax No 714 892 5284

Anh Vy²,

Bài đây .
Công phu lắm !
Nhưng tình thương
cũng lắm !

Thầy